

Hellige Gregor Teologen (af Nazianz)

Som vi mindes i Kirken den 25. januar

Hellige Gregor, denne mand, hvis sjæl er af Himlen, og hvis mund er helliggjort af Helligåndens ild, trængte så dybt ind i de guddommelige mysterier, at han ene af alle Fædrene blev kendt værdig til at kaldes **Teologen**, ligesom Johannes, den højt elskede discipel. Det betyder, at han ikke er dén, der gør det til sin profession at undervise i dogmerne, men dén, der, efter at have lutret sin sjæl, er blevet forenet med Gud ved Hans nåde og derpå vender sig til folket ligesom Moses for at give dem del i Guds ord og meddele dem lyset.

I lighed med hellige Basilios den Store og hellige Johannes Chrysostomos overgår hellige Gregors liv langt en enkel beskrivelse, det præsenterer sig snarere for os som prototypen på kristen hellighed; og hans udødelige værker, uovertrufne i skønhed og dybde, udgør det mest værdige smykke på Gud Ordets Brud [som er Kirken]

[...]

Fra Gregors fødsel, i år 329, sørgede hans mor for at pleje de hellige dyders frø i ham, og derfor fremviste barnet snart en gammel mands visdom, en stor lyst til studier og en uimodståelig dragning mod fordybelse og bøn. En nat så han i drømme to rene jomfruer, som viste sig for ham, klædt i hvidt og med ansigtet kysk dækket af et slør. De kærtegnede ham blidt, mens de berettede for ham, at den ene af dem var renheden og den anden kyskheden, vor Herre, Jesu Kristi ledsagere og venner af dem, som afstår fra ægteskabet for at leve et himmelsk liv. *De formanede mig til at forene mit hjerte og min ånd med deres, så at de kunne fylde mig med jomfruelighedens glans og føre mig frem for den hellige Treenigheds lys*; sådan skriver hellige Gregor i et selvbiografisk digt. Han fattede fra da af den beslutning at vie sit liv til Gud i jomfruelighed, og han lagde afstand til alle denne verdens glæder og adspredelser.

[...]

[Efter mange års studier] vendte hellige Gregor hjem til Kappadokien i år 359, 30 år gammel, og på dette tidspunkt

modtog han den hellige dåb. Fra da af var der ikke længere tale om at rette blikket imod videnskaberne og sprogets skønhed. Af hele sit hjerte stræbte han alene efter at leve for Gud, efter allerede her på jorden at skue Hans Rige og Hans herlighed, og han frigjorde sin tanke for enhver binding til denne verden. Til sine dages ende levede han i streng legemlig askese, på trods af, at sygdom ofte kom på tværs af hans virke, hvilket han bar med glæde.

Hellige Gregor udgød tårer i stor mængde, når han løftede sin bøn op imod Gud, eller når han fordybede sig i den hellige Skrift for at fylde sig med Guds ord. Og fra da af stillede han den

strålende veltalenhed, han havde opnået igennem sine studier, i Gud Ordets tjeneste. Men frem for alt var det hans ønske uden hindringer at kunne hellige sig beskuelsen [af Gud] i tavshed og langt fra verden. Det var derfor, han i hast sluttede sig til hellige Basilios den Store på dennes retræte i Irisdalen, for at de dér sammen kunne leve et liv i lighed med englenes og i overensstemmelse med de planer, de havde fostret under deres tid sammen i Athen [studietiden]

Sammen trængte de, som med ét sind, ind i Guds mysterier, sammen blev de ført til beskuelse af det himmelske liv, til foregribelse af de udvalgtes enhed og glæde i Guds Rige; og således modtog de fra Herren en uforlignelig indsigt i mysteriet om mennesket og dets væsen og i kunsten at lutre sjælen for dens lidenskaber. Derfor kunne de, trods deres unge alder og det korte åremål i klosterlivet, i fællesskab udarbejde *De Monastiske Regler*, som siden da er forblevet den grundlæggende forfatning for det ortodokse klosterliv.

[...]

[Tilbage i sin hjemby] blev Gregor ordineret til præst af sin far [som bar samme navn og var biskop af Nazianz] på trods af, at han foretrak det kontemplative liv. Taget på sengen af denne ordination, som af en slags ”tyranni”, flygtede Gregor derpå til Pontus for dér at mildne smerten i selskab med hans kære Basilios. Mange bebrejdede dengang den hellige, og mange bebrejder ham fortsat og anklager ham for dovenskab eller for at have en svag karakter.

Men dét er ikke sandt. Hvordan skulle man kunne tvivle om den sjælelige balance og styrke hos en person med en sådan åndelig kraft, at han helt fra ungdommen af havde opnået en salig utilnærmelighed og beherskelse af alle sjælens kræfter? Det er snarere på sin plads i Gregor at se et slående eksempel på den overordentlige forfinelse og følsomhed, de hellige opnår, når de nærmer sig Gud. Som han selv forklarer i sin *Apologetiske Diskurs*, flygtede han ikke fra den præstelige tjeneste af frygt, men på grund af en forstærket bevidsthed om det forfærdende ansvar, en sjælehyrde har, og især på grund af, at han hellere ville forene sig med Gud, og derigennem med alle mennesker, i det kontemplative liv:

Intet forekommer mig at være bedre end at lukke sansernes dør, at forlade kødet [legemet] og denne verden, at samle sig i sig selv og ikke længere holde kontakt med menneskelige ting ud over det absolut nødvendige; at samtale med sig selv og med Gud, med det sigte at leve oven over den synlige virkelighed, for således på sig selv at kunne bære de guddommelige spejlbilleder uforvanskede, uden iblanding af denne verdens flygtige former. I sandhed at blive, og altid på vej til at blive, et sandt, uplettet spejl for Gud og dét, der hører Gud til, ved at føje lys til lys, ved at erstatte forvirring med klarhed, ved fra nu af at glæde sig ved håbet om det kommende livs goder, for at ledsage englene i deres rundkreds og blive på jorden efter at have forladt jorden og være blevet opløftet ved Helligånden. Hvis nogen iblandt jer er fulde af den længsel, så véd han, hvad jeg mener, og han vil tilgive mig dét, jeg allerede har lidt. (Discours 2,7 in: Migne: PG 35, 413 –416)

[Ad lange omveje ender hellige Gregor som ærkebiskop af Konstantinopel. Her udvikler han til fuldkommenhed sin teologi med særlig vægt på den hellige Treenighed. Han spiller en afgørende rolle i den endelige overvindelse af arianernes lære, og hans virke krones ved indkaldelse af Det Andet Økumeniske Koncil, år 381, som markerer den arianske vranglæres endeligt og fastslår Trosbekendelsens formulering om Helligånden. Året efter trak hellige Gregor sig tilbage til sin isolerede ejendom nær Nazianz, hvor han tilbragte sine sidste år alene og i tavshed. Han døde år 391.]

Oversat fra fransk, Le Synaxaire de Macaire, moine de Simonos-Petras, Edition To Perivoli Tis Panaghias, Thessalonique 1998. Forkortet og bearbejdet af red.

Publiceret 24/1-09